

کارشناسی پیوسته رشته بهداشت محیط (B.sc)

تعریف رشته:

رشته بهداشت محیط شاخه ای از علوم بهداشتی است که دانش آموخته آن، از طریق شناسایی عوامل زیان آور و آلاینده محیط، با انجام فعالیت های برنامه ریزی، طراحی، اجرائی، نظارتی، ارزشیابی، ملیحیتی و آموزشی بر مبنای معیارهای علمی، اثرات مخاطره امیز آلایندها را کنترل می نماید و یا از انتشار آنها در محیط زیست پیشگیری می کند.

تاریخچه رشته و پیشرفت‌های جدید:

تاریخچه این رشته در کشور ایران به حدود ۴۰ سال قبل بر می گردد که با تشکیل اداره مهندسی بهداشت محیط در وزارت بهداری سابق، دوره کمک بهسازی و کمک مهندسی بهداشت محیط دایر گردید و در سال ۱۳۴۵ به دوره عالی بهسازی تبدیل شد. سپس دوره های کارشناسی بهداشت محیط و کارشناسی ارشد مهندسی بهسازی تشکیل گردید، که پس از انقلاب فرهنگی، دوره کارشناسی بهداشت محیط به دو مقطع کاردانی بهداشت محیط و کارشناسی ناپیوسته بهداشت محیط تبدیل شد و دوره کارشناسی ارشد نیز تحت عنوان مهندسی بهداشت محیط تغییر نام یافت.

براساس ضرورت و پیشرفت های مختلف در دنیا در زمینه های آموزشی، فن آوری و همچنین توسعه کشور و گسترش مسائل و مشکلات زیست محیطی و بهداشتی، این رشته تحصیلی در بیشتر دانشگاههای (علوم

پزشکی) کشور برقرار شد. به طوری که هم اکنون بیش از سی مرکز دانشگاهی وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تعدادی از دانشکده های وابسته به سایر وزارت خانه ها و مراکز دولتی و همچنین تعدادی از مراکز آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی نسبت به پذیرش دانشجو در این رشته اقدام می کنند و مقاطع مختلف تحصیلی این رشته را دایر نموده اند.

علت ایجاد این مقطع تحصیلی جدید، پیشرفت‌های مختلف و تغییرات در زمینه های مختلف بخصوص مسائل اجرائی این رشته می باشد. پیشرفت‌های نظری در علوم مختلف از جمله علوم بهداشت محیط و محیط زیست و همچنین برنامه های آموزشی ارائه شده در دنیاکه منطبق با شرایط جدید می باشد و به علاوه پیشرفت‌های فناوری، اطلاع رسانی، ارتباطات آموزش از یک سو و تغییرات فرهنگی، اجتماعی، در جوامع مختلف نظیر تغییر در الگوهای مصرف، تغییرات جمعیتی، تغییر در استاندارد های زندگی، تغییر در روش‌های آموزش و ارائه خدمات و بالاخره مسائل و مشکلات زیست محیطی جدید توسعه از سوی دیگر، همگی موید این مطلب هستند که دوره های آموزشی این رشته چه از نظر مقطع تحصیلی و چه از نظر برنامه آموزشی نیازمند یک بازنگری اساسی می باشند، تا نسبت به انطباق برنامه ها به شرایط محیط زیست و پیشرفت های فن آوری و اطلاع رسانی اقدام شود.

توسعه شهرهای کشور و توسعه فعالیت های آبرسانی تصفیه آب، تصفیه فاضلاب، کنترل مواد زائد جامد و مشکلات آلودگی هوا بویژه در شهرهای بزرگ و نیاز به کنترل آن، ضرورت نیروهای کارآمد و متخصص که جنبه های آموزش فنی بیشتری را دریافت نمایند، را تشخیص می نماید. تدوین یک برنامه آموزشی مناسب برای رشته کارشناسی پیوسته بهداشت محیط می تواند در این زمینه راهگشا باشند.

ارزش ها و باورها (Values)

بر اساس تعالیم عالیه دین اسلام در زمینه جایگاه انسان در خلقت و توجه به کرامت انسانی و بر اساس بند ۲۱ اصل سوم، اصل بیست و نهم و بند ۱۱ اصل چهل و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مبنی بر تأمین بهداشت جامعه و پی ریزی اقتصادی صحیح در زمینه بهداشت و همچنین اصل پنجاهم قانون اساسی در زمینه حفاظت از محیط زیست، باور داریم که حفظ محیط زیست، یک وظیفه انسانی، اخلاقی است.

انسانها موظفند ضمن استفاده درست از آب، خاک، هوا و سایر آفریده های خداوند، حق استفاده برای دیگران و نسل های آتی را محترم شمارند و به هیچ عنوان حیاط انسان و موجودات را با تهدید مواجه نمایند.

ما معتقدیم که لزوم تامین آب آشامیدنی و بهداشتی، تصفیه و دفع مواد زائد جمع آوری و تصفیه فاضلاب های شهری و صنعتی، کنترل آلودگی آب، آلودگی هوا، بهسازی محیط و مبارزه با ناقلین و به طور کلی پیشگیری از انتشار آلاینده های زیست محیطی و کنترل آلاینده ها به منظور ایجاد محیط سالم و بهداشتی کاملاً محسوس است. طرح تربیت کارشناس بهداشت محیط که تخصص و تعهد لازم را دارا باشد، گامی موثر در جهت دستیابی به اهداف فوق الذکر محسوب می گردد.

ما معتقدیم که مردم حق دارند در برنامه های اجتماعی -فرهنگی جامعه و تصمیم گیری و اجرای آن نقش داشته باشند و لذا تربیت نیروهای جوان از جامعه نه تنها فرهنگ و اخلاق زیست محیطی را به عنوان یک ضرورت در دنیای امروز ارتقا می بخشد، بلکه با مشارکت جامعه به کنترل آلودگی ها، جلوگیری از تخریب محیط زیست، ارتقاء سطح سلامت و حفظ حیات موجودات زنده منجر می شود.

از سوی دیگر آموزش افراد متخصص مورد نیاز برای شناسایی و حل مشکل کشور یک وظیفه است که بر دوش مسئولین و متولیان امور می باشد که باید به عنوان یک ضرورت در برنامه های راهبردی آموزش عالی مورد توجه قرار گیرد.

رسالت (Mission)

رشته بهداشت محیط تشکیل می گردد تا با توجه به ارزش های حاکم بر جامعه و مقررات، قوانین استانداردهای موجود و بر اساس دستاوردها، پیشرفتها و تحولات منطقه ای و بین المللی برنامه های آموزشی جوانان مستعد و لائق کشور را در این زمینه تخصصی، ارائه نمایند.

دانش آموختگان این رشته افراد متعدد، متخصص و کارآمدی هستند که قادرند شناشایی، پیشگیری و کنترل آلاینده های محیطی را از طریق برنامه ریزی طراحی، مدیریت، آموزش و اجرا در سطح مطلوبی انجام داده و باعث ارتقاء فرهنگ بهداشت محیط و سطح سلامت جامعه شده و گام های موثری در زمینه حفاظت از محیط زیست بر دارند.

چشم انداز (Vision)

ما بر آنیم تا با ارائه خدمات آموزشی روز آمد به نسل جوان کشور از طریق به کار گیری دانش فن آوری جدید، نیروهای توانمندی را در زمینه طراحی، مدیریت، و اجرای طرح های بهداشت محیطی تربیت نماییم و با ارتقاء کمی و کیفی این دوره تحصیلی به یکی از شاخص ترین رشته های تحصیلی در کشور تبدیل شده و از نظر برنامه های آموزشی بهداشت محیط، الگوئی برای منطقه و جهان باشیم.

اهداف کلی (Aims)

هدف اصلی از تشکیل این رشته و مقطع تحصیلی تربیت دانش آموختگانی است که مهارت لازم را در زمینه وظایف شغلی یک کارشناس بهداشت محیط شامل موارد زیر داشته باشند:

- ۱- ایفای نقش موثر جهت ارتقاء سطح بهداشت و حل مشکلات زیست محیطی در قالب کار گروهی.
- ۲- شناسایی عملیات و فرایнд های فیزیکی، شیمیایی و زیستی به منظور بهسازی محیط.
- ۳- شناخت و به کار گیری وسایل، تجهیزات سنجش و اندازه گیری آلاینده ها.
- ۴- شناخت و انتخاب فن آوریهای کارآمد در زمینه کنترل آلودگی ها.
- ۵- طراحی سیستم های تصفیه آب، فاضلاب و هوا و روش های دفع زائدات.
- ۶- توانائی مشارکت در طراحی و بهره برداری سیستم های انتقال و توزیع آب و جمع آوری فاضلاب.
- ۷- آشنایی با روش های ارزشیابی، پایش و مدیریت بهداشت محیط و محیط زیست.
- ۸- شناخت قوانین، استانداردها و برنامه های کنترل آلودگی.

نقش دانش آموختگان (Role)

دانش آموخته های رشته کارشناسی پیوسته بهداشت محیط، نقش های زیر را ایفا می نمایند:
ناظری، برنامه ریزی، طراحی، اجرائی، مدیریت، آموزشی و پژوهشی.

وظایف حرفه ای داش آموختگان (Tasks):

وظایف حرفه ای داش آموختگان رشته کارشناسی پیوسته بهداشت محیط، براساس نقش های پیش بینی شده شرح زیر است:

وظایف حرفه ای کارشناس بهداشت محیط در نقش طراحی :

- ۱- مشارکت در طراحی خطوط انتقال آب، شبکه های توزیع آب و شبکه های جمع آوری فاضلاب.
- ۲- مشارکت در طراحی سیستم های تصفیه آب و فاضلاب شهری و صنعتی.
- ۳- مشارکت در طراحی سیستم های کنترل آلودگی هوا.
- ۴- مشارکت در طراحی سیستم های جمع آوری، تصفیه و دفع مواد زائد جامد.

•وظایف کارشناس بهداشت محیط در نقش برنامه ریزی ،ناظارت ،مدیریت و اجرا

- ۱- بررسی و شناخت آلاینده های زیست محیطی و منابع آلودگی و بیماریهای مرتبط با آنها.
- ۲- تجزیه و تحلیل داده ها به منظور استفاده از آنها در طرح های بهداشت محیط.
- ۳- تعیین روشهای مناسب کنترل آلودگی .
- ۴- برنامه ریزی جهت اجرای طرح های بهداشت محیطی.
- ۵- کنترل،ناظارت،پایش و ارزشیابی برنامه های بهداشت محیطی.
- ۶- اجرای پروژه در زمینه های مختلف بهداشت محیط.

•وظایف کارشناس بهداشت محیط در نقش آموزشی

- ۱- آموزش بهداشت محیط به مردم
- ۲- آموزش بهداشت محیط در عرصه های اجرائی نظیر آموزش اصناف .

● وظایف کارشناس بهداشت محیط در نقش پژوهشی

همکاری در اجرای طرح های پژوهشی بر اساس نیازهای موجود در زمینه های مختلف بهداشت محیط.

استراتژیهای اجرائی برنامه آموزشی:

استراتژیهای اجرائی برنامه کارشناس بهداشت محیط به شرح زیر می باشد:

- ۱- مبتنی بر نیازهای ملی و محلی (Local) باشد.
- ۲- مبتنی بر پیشگیری و ارتقای سلامت تاکید داشته باشد.
- ۳- مبتنی بر حل مشکلات سلامت جامعه باشد.(به شاخص های سلامت در برنامه ریزی و تغییرات الگوهای بیماریها توجه داشته باشد).
- ۴- طراحی برنامه مبتنی بر وظایف حرفه ای آینده باشد.
- ۵- درآموزش و تدریس به روش های و فنون جدید آموزشی توجه داشته باشد.
- ۶- به مسائل نگارشی و مهارت های ارتباطی توجه و تاکید داشته باشد(اهداف منظور شود)
- ۷- برخود آموزی و یادگیری تا پایان عمر تاکید داشته باشد.
- ۸- آینده نگر باشد.

شرایط و نحوه پذیرش دانشجو :

بر اساس آزمون سرا سری سازمان سنجش آموزش کشور می باشد.

رشته های مشابه جدید در داخل کشور:

کارشناسی ناپیوسته بهداشت محیط در دانشگاه های علوم پزشکی

رشته های مشابه جدید در خارج کشور:

این رشته به همین نام یا نام های مشابه و با گرایش‌های خاص در بسیاری از کشورها در قاره های آمریکا، اروپا و آسیا ارائه می شود.

شرایط مورد نیاز برای راه اندازی رشته :

طبق ضوابط شورای نظارت ، و گسترش دانشگاه های علوم پزشکی کشور می باشد.